КАТАЛОГ ВИСТАВКИ

Манайло

"СТАРЕ І НОВЕ ЗАКАРПАТТЯ"

ЗАКАРПАТСЬКА
ОБЛАСНА КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

ОБЛАСНЕ ПРАВЛІННЯ ЗАКАРПАТСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ
СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПЕРСОНАЛЬНА ВИСТАВКА

ТВОРІВ ХУДОЖНИКА

Ф. Ф. МАНАЙЛА

КАТАЛОГ

Каталог склав:

Заст. директора Закарпатської обласної картинної галереї *Ю. Ю. Сташко*

Вступна стаття *Л. З. Шандора*

Відповідальний редактор Ю. Ю. Сташко

В майже тридцятирічному художньому доробку Федора Федоровича Манайла розкривається його оригінальна творча індивідуальність. Художник по своєму передає характер рідного народу і краю. Творчість Ф. Ф. Манайла відображає його прогресивний світогляд, органічний зв'язок художника з народом і навколишньою природою.

Ф. Ф. Манайло народився в сім'ї сільського вчителя (19 жовтня 1910 року, в селі Іванівцях біля Мукачева). Його талант проявився дуже рано. Заохочений матір'ю, яка частенько бралась за олівець, пензель і голку для гаптування, він вже у ранні дитячі роки починає малювати.

Після закінчення нижчих класів Мукачівської гімназії, він подається в столицю Чехословаччини, Прагу, де поступає в художню промислову школу. На відділенні живопису його вчителем був спочатку В. Г. Бруннер, а згодом Зд. Кратохвіл. Школа не дала юнакові належного мистецького напрямку, а лише озброїла його теоретичними й технічними знаннями, технологічними прийомами образотворчого мистецтва.

В Празі Ф. Ф. Манайло, перебуваючи в оточенні, насиченому впливом паростків французької буржуазної культури, познайомився з тогочасними напрямками живопису. Однак жоден з них в кінцевому підсумку його не задовільняв. В коловороті великого чеського міста він відчував постійну тугу за своїм народом, що жив тоді в жахливих злиднях і відсталості, за рідними Карпатськими горами, долинами, критими солом'яними дахами хатками. Під час канікул, так само як і в часи, коли був ще гімназистом, він, не знаючи втоми, мандрував по селах і гірських присілках Закарпаття. Поряд з зовнішнім обличчям краю, Манайло з пристрасним інтересом вивчав життя, традиції, мистецтво народу. Він

глибоко вникав у внутрішній світ закарпатського селянина, знайомився з його звичаями, турботами, мріями, неписаними законами життя. Водночас постійно малює, готує етюди, зарисовки, збирає матеріали для майбутніх полотен.

Взимку 1932—1933 років він взяв участь в організації виставки творів народних і професійних митців Закарпаття у Празі, яка була влаштована в рамках так званої «Різдв'яної ярмарки народного мистецтва Підкарпатської Русі». На цій виставці громадськість вперше звернула увагу на свіжі, новаторські за темою і виконанням, пронизані народністю полотна Манайла.

У 1936 році, після закінчення навчання і військової служби, Манайло повернувся на Закарпаття. Він оселився в Ужгороді, де до 1944 року працював викладачем в ремісничо-учнівській школі, а згодом викладачем училища прикладного мистецтва. З 1939 року бере активну участь в мистецькому житті краю. Відтоді його роботи, написані олією, темперою та аквареллю, експонуються на різних художніх виставках.

Художня творчість Ф. Ф. Манайла в характерному для нього багатому, оригінальному плані, розгортається властиво з другої половини тридцятих років. Його по-новому вирішені, здебільшого глибокі за змістом, експресивні твори, побудовані на принципах народного мистецтва, відображали тяжку долю закарпатських українців. В ці роки художник створив дві свої надзвичайно виразні картини, виконані темперою: «Оранку», яка була виставлена також на біенале 1940 року у Венеції та «Миску з токаном» (кукурудзяною кашою).*) В цих творах вдалось Манайлові, як він сам висловлюється, вперше передати тогочасну закарпатську дійсність у всій її неприхованій правді.

Ці дві картини як і його наступні роботи («Гуцул» 1939 р., «Гра на лузі» 1939 р., «Дідо-пасічник» 1939 р., «Доїння овець» 1940 р., «Прощання» 1941 р., «Пастушок» 1941 р., «Втеча» 1941 р., «Гуцульське весілля» 1942 р., «Похорон» 1942 р., «Ждемо» 1943 р. та інші) говорять про те, що Манайло в своїх творах намагався передати не етнографічний колорит, а своєрідно відтворити верховинську дійсність. У своїх картинах

---

*) Обидві знаходяться у Будапештському музеї образотворчого мистецтва.

художник відображає страшенне соціальне становище трудящих — примітивні умови життя, злидні, відсталість, та мрії і чаяння народу. Для показу життя верховинців художник виробив — виходячи з принципів народної творчості — своєрідну, самобутню форму художнього відображення, яка знаходиться в цілковитій гармонії з переданою народною темою.

Після визволення і возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною, в громадському, економічному і культурному житті області відбулися докорінні зміни. У віками пригнобленому краї почалось нове, квітуче життя. Цей історичний поворот мав великий вплив на Ф. Ф. Манайла. Його мистецтво набрало нового змісту і колориту. На перший план в творчості художника висувається показ нового, сповненого пафосу, соціалістичного будівництва на Закарпатті. Поступово, крок за кроком освоює і запроваджує художник в своїй мистецькій практиці метод соціалістичного реалізму, продовжуючи побудову своїх композицій в характерному для нього народному декоративному дусі. На відміну від творів, написаних в попередньому періоді, замість композицій, в основному фігурних, малює тематичні пейзажі картини, оживлені фігурами, в яких відображено нову, соціалістичну дійсність, як наприклад: «Привітання Червоної армії» (1945), «Мітинг миру» (1945), «Літній ранок» (1960), «Готуються до зими» (1960). В інших творах передано характер і настрій верховинського краю і різні пори року і в різний час дня («Холодна весна» 1955 р., «Літня буря» 1955 р., «Хмарний день», «Парний день», «Після дощу» 1957 р. і т. д.), своєрідний колорит, характерні риси, монументальність і захоплюючу красу Карпатських гір («Пошта на полонині» 1948 р., «Гуцульські полонини» 1954 р. і т. д.). В картинах, створених після 1955—1956 років розкривається нове Закарпаття із зростаючою промисловістю, з великим розмахом будівництва. В цих барвистих полотнах, відкидаючи деталі, художник знаходить типові та характерні риси, нові живописні засоби для передачі явищ сьогоднішнього дня.

Як бачимо, тематика творів радянського періоду докорінно відрізняється від тематики творів, написаних до возз'єднання. Трудящі Закарпаття, в минулому пригноблені, стали господарями своєї долі, будівниками но-

вого життя. Це відчувається в кожному новому творі Манайла. Відповідно до нової тематики міняється і палітра художника. Похмура шкала барв, в яку тільки рідко вривалися яскраві тони у вигляді барвистих верховинських костюмів та пейзажів («Гра на лузі» — 1939 р., «Гуцулка» — 1939 р.) і які вдало підкреслювали емоційну виразність його соціально загострених тем, змінюється багатою на яскраві барви палітрою, що відображує сьогоднішнє соціалістичне, щасливе та життєрадісне Закарпаття. Тому не дивно, що цілий ряд картин, як «Під Говерлою» (1955), «Закарпатська ГЕС» (1960), «Лінія дружби» (1961) та інші, одержали позитивну оцінку і знаходяться в музеях Радянського Союзу.

Вся творчість Манайла характерна перш за все глибоким, філософським проникненням мистецькими засобами в тяжке життя трудящих Закарпаття в минулому та в їх радісне життя за Радянської влади. Його нові твори насичені любов'ю до народу і Батьківщини, оптимізмом, ідеями радянського патріотизму і дружби народів. Ф. Ф. Манайло відзначається серед закарпатських художників як новатор, який вніс у станковий живопис основні засоби народного мистецтва, уникнувши в той же час самоцільного етнографізму. Він виробив свій індивідуальний реалістичний і разом з тим надзвичайно експресивний, збагачений народними традиціями творчий метод для відображення життя трудящих Закарпаття і колориту його пейзажу.

Саме в цьому полягають оригінальність і самобутність мистецтва Ф. Ф. Манайла, які в значній мірі вплинули на творчість ряду художників Закарпаття, зокрема молодих. Новаторський стиль художника є яскравим вкладом в образотворче мистецтво і ставить його в ряди кращих закарпатських майстрів палітри.

Сила і цінність його визначається, насамперед, в передачі обличчя сьогоднішнього Радянського Закарпаття, характерних рис наших днів, творчого пафосу трудящих мас. Тому тематичні полотна, створені Ф. Ф. Манайлом за останні роки, є свого роду переконливими сторінками літопису героїчної праці трудящих Закарпаття.

КАТАЛОГ ВИСТАВКИ

Умовні скорочення:

Темп. — темпера
Акв. — акварель
Грав. — гравюра
Вуг. — вугіль
П. — полотно
О. — олія
Пап. — папір
Ол. — олівець
К. — картон

ЖИВОПИС

1924 рік.

Гуцулка — етюд. Пап., темп. 32×25.

1928 рік.

Полонини. — Пап., жирна темп. 36×43,5.

1929 рік.

Дождяно. — Пап., жирна темп. 35×48.

1930 рік.

Морозик. — Пап., жирна темп. 87×57.

1932 рік.

Дідо-бідняк. — П., жирна темп. 48×45,5.

1934 рік.

Хлопчик з ягнятком. — Пап., темп. 65×48. Ліворуч, внизу підпис: «Федор Ф. М.».

1937 рік.

Нова хата. — К., темп. 47×64.

1938 рік.

Біднота. — К., жирна темп. 100×70.

В лісі. — К., акв., темп. 74×56. Ліворуч, внизу монограма: «Ф. М.».

1939 рік.

Гуцульська хата. — К., темп. 72×101,5.

Дідо-пасічник. — К., темп. 76×68. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

Гуцулка. — К., темп. 99×62. Ліворуч, внизу підпис: «Федор Ф. Манайло».

В свято. — К., темп. 77×73. Праворуч, внизу підпис: «Манайло».

Дідо з внуком. — К., жирна темп. 99,5×62,5. Праворуч, внизу підпис: «Манайло».

Гра на лузі. — Пап. на к.. темп. 60×80. Ліворуч, внизу підпис: «Федор Манайло».

1940 рік.

В неділю. — Пап., темп. 86×60. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло».

Доїння овець. — К., темп. 71×73. Праворуч, зверху підпис: «Манайло».

Поливанки. — (Весільний звичай) — К., темп. 103×72., Праворуч підпис: «Манайло».

Скорбота. — К., темп. 52×73,5.

Прощання невісти. — К., темп. 71×103.

1941 рік.

Мрії. — ескіз. — К., темп. 71,5×52,5.

Легіні. — ескіз. — К., темп., лак. 51×70.

Пастушок. — К., темп. 103×70. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло».

Іван смілий (народна казка). — К., темп. 72×104.

Тривога. — Пап. на к., темп. 69,5×49,5. Внизу, по середині підпис: «Федор Манайло».

Втеча. — К., темп. 62,5×90. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

Сім'я. — К., темп. 70×51,5. Ліворуч, зверху підпис: «Ф. Манайло».

Прощання. — К., жирна темп. 80×71,5. Ліворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

Зустріч молодих. — Пап., темп. 69,5×83. Праворуч, внизу підпис: «Манайло».

Молоді. — К., темп. 104×70.

Мати. — К., темп. 98,5×69,5. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

Гуцулики (ескіз). — Тонір, пап.. темп. 50×69.

1942 рік.

Тяжке життя. — К., темп. 72×103. Праворуч, підпис: «Ф. Манайло».

Похорони. — Пап. на к., темп. 70×50. Ліворуч, внизу підпис: «Федор Ф. Манайло».

Тяжкий хліб. — К., темп. 74×71.

Гуцульське весілля. — К., темп. 70×100.

Вечір. — К., темп.

1943 рік.

Ждемо. — К., жирна темп. 70×103. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

1945 рік.

Стара піч. — П., о. 90×70.

1947 рік.

Село взимку. — П., о. 50×70.

1948 рік.

Пошта на полонині. — П., о. 100×141. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

1954 рік.

Лісосіка. — П. о. 100×80. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

Поточок в лісі. — П., о. 100×79,5. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

1955 рік.

Літом. — П., о. 60×80. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

Весняний етюд. — П., о. 70×103. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

1956 рік.

Вечір в горах. — П., о. 98×146. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

Вуличка. — К., о. 35×50.

1957 рік.

Після дощу. — П., о. 100×150. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.»

Холодний день — П., о. 73×84.

Нове село. — П., о. 110×170. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

1958 рік.

Парний день — П., о. 69×100. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Край Миколи Шугая — Село Колочава. — П., о. 100×140. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Над рікою. — П., о. 99×149. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Овеча ферма. — П., о. 85×125 Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Пейзаж. — П., о. 70×104. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Робітниче селище — Закарпатська ГЕС. П., о. 155×104. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

1959 рік.

Ранком. — П., о. 100×111. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Містечко в горах. — П. о. 100×140.

Колгоспна ГЕС. — П., о. 150×100. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Зимовий ранок. — П., о. 96×133. Праворуч. внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Сонячна зима. — П., о. 100×130.

Осінній вечір. — П., о. 82×127. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Квітуча яблуня. — П., о 140×100. Праворуч монограма. «МФ».

Весняний ранок. — П., о. 80×100. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

1960 рік.

Літній ранок. — П., о. 100×140. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Край села. — П., о. — 120×90. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Вільшанське озеро. — П., о. 100×130. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Вантаження лісу. — П.. о. 142×52. Праворуч, внизу підпис: «Мачайло Ф. Ф.».

Долина ріки. — П., о. 98×148. Ліворуч, внизу монограма: «МФ».

Зупинка автобуса. — П., о. 100×100. Ліворуч, внизу підпис: «Мачайло Ф. Ф.».

Стара гать. — П., о. 90×121. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Закарпатська ГЕС. — П., о. 140×104. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Готуються до зими. — П., о. 116×140. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Ущелина. — П., о. 100×75. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Сонце засвітило. — П., о. 59×130

Іней. — П., о. 105×150. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

По долині. — П., о. 105×150. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Пізня осінь. — П., о. 80×95. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

В осені. — П., о. 77×99. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Веречанські ворота. — П., о. 140×104. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Світла вже горять. — П., о. 83×117. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

1961 рік.

Свіжий ранок. — етюд. — П., о. 65×80. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Над Тисою. — П., о. 130×170. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Весняний день. — П., о. 105×150. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Етюд. — П., о. 80×60. Праворуч, внизу підпис: «Манайло».

Склон гори. — П., о. 147×100. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Потепліло. — П., о. 91×140. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Долина вже квіте. — П., о. 105×151: Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Біля парому. — 95×95. П., о. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Село в долині. — П., о. 90×160. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Яблуні квітуть — П., о. 100×140. Праворуч, внизу підпис «Манайло Ф. Ф.».

Весна в Карпатах. — П., о. 141×164.

Вечоріє. — П., о. 77×110. Ліворуч, внизу монограма: «МФ».

Через Карпати. — П., о. 140×100. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Раненько. — П., о. 97×132. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Тепла зима. — П., о. 135×100. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Окраїна села. — П., о. 94×148. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Серпентини. — П., о. 135×100. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Магістралі дружби. — П., о. 140×100. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

ГРАФІКА

1926 рік.

Малюнки (3 шт.) — Пап., ол. 22×30. Монограми: «М. Ф.»

1929 рік.

Жебрак — Пап., грав. на дереві. 22×15.

1930 рік.

Малюнки (3 шт.) — Пап., туш. 21×30.

1931 рік.

Вершини. — Пап., акв. 41×63.

Старик. — Пап., туш. 30×22.

1933 рік.

Над річкою. — Пап., акв. 30×44.

1934 рік.

Над селом. — Пап., акв. 49×62.

Літо. — Пап., акв. 39×30.

1936 рік.

Стара церква. — Пап., акв. 44×30. Ліворуч, внизу підпис: «Федор Ф. Манайло».

Коні. — Пап., акв. 44×60. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

1937 рік.

Полянка. — Пап., акв. 38×31.

Мати верховинка. — Пап. на к. акв. 100×72. Праворуч, внизу підпис: «Ф. Манайло».

Весна — етюд. — Пап., акв. 39×39.

1938 рік.

Загумна. — Пап., акв. 40×58.

Голова верховинки — етюд. — Пап., темп., акв. 44×34. Ліворуч, внизу неясний підпис:

Поля. — Пап., акв. 36×74.

1939 рік.

Вузька долина. — Пап., акв. 44×30. Ліворуч, внизу монограма: «М. Ф.».

Осінній вечір. — Пап., акв. 40×60. Ліворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. Ф.».

Гуцул. — Пап. на к., акв. 78×60. Праворуч, внизу підпис: «Манайло Ф. 939».

1940 рік.

Ранній туман. — Пап., акв. 38×56.

Малюнки (3 шт.) — Пап., вуг. 19×25.

Вечоріє. — Пап., акв. 60×42. Праворуч підпис: «Манайло».

1943 рік.

Захід сонця. — Пап., акв. 59×45.

Сильний Іванко. — Пап., акв., темп. 59×43.

РЕПРОДУКЦІЇ



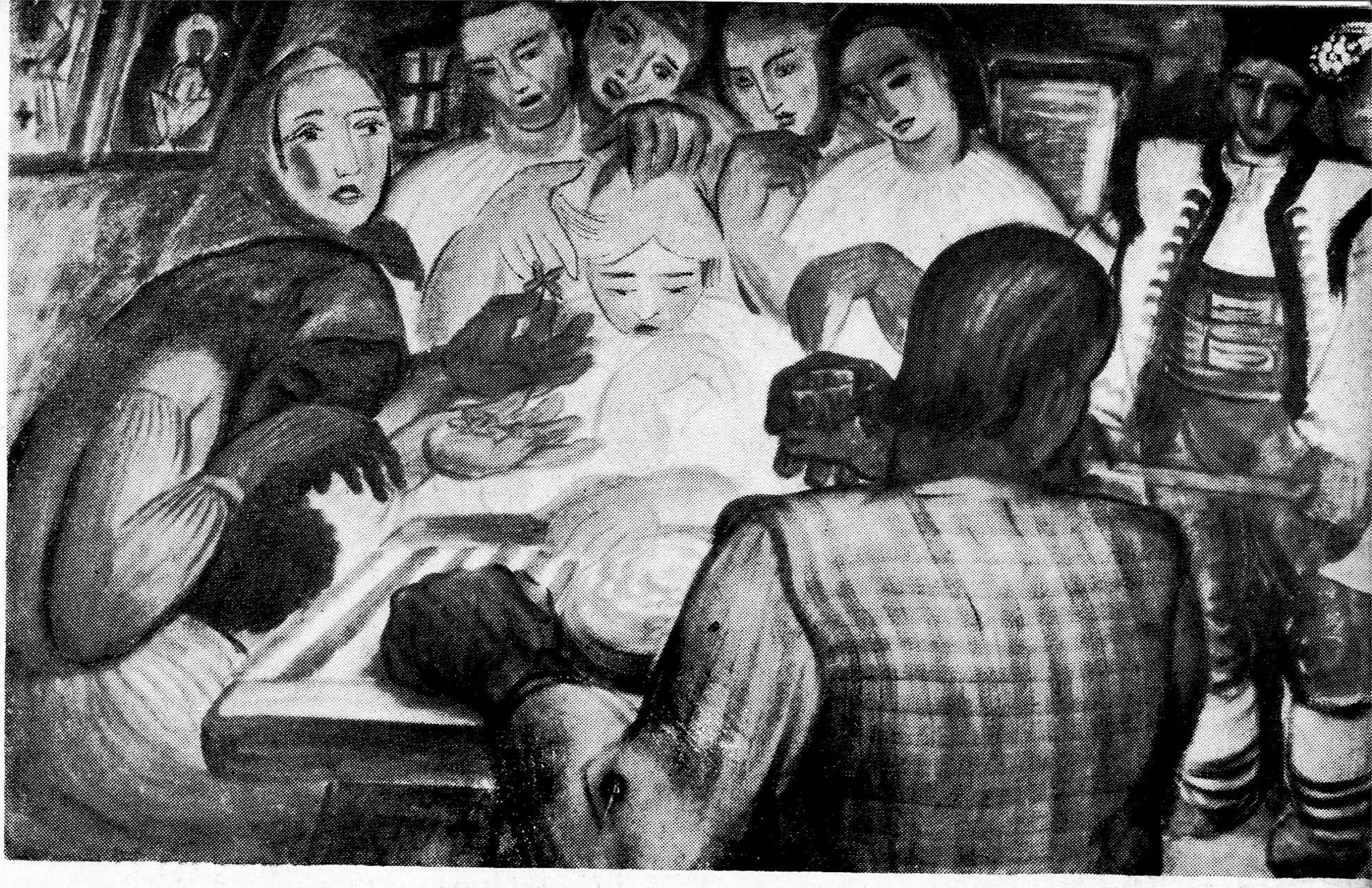
Дідо-бідняк — 1932



Гуцулка — 1939



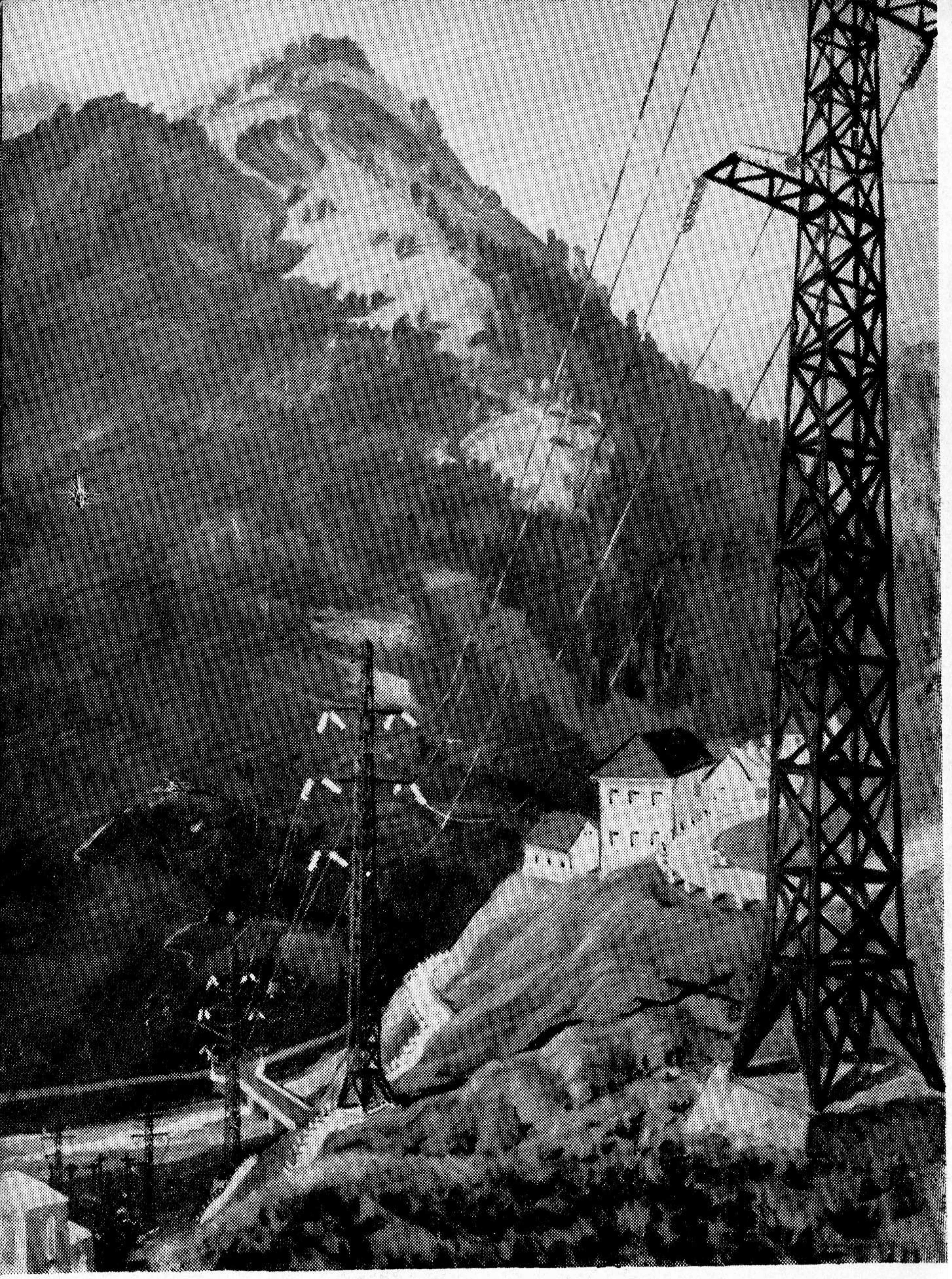
«Пастушок» — 1941



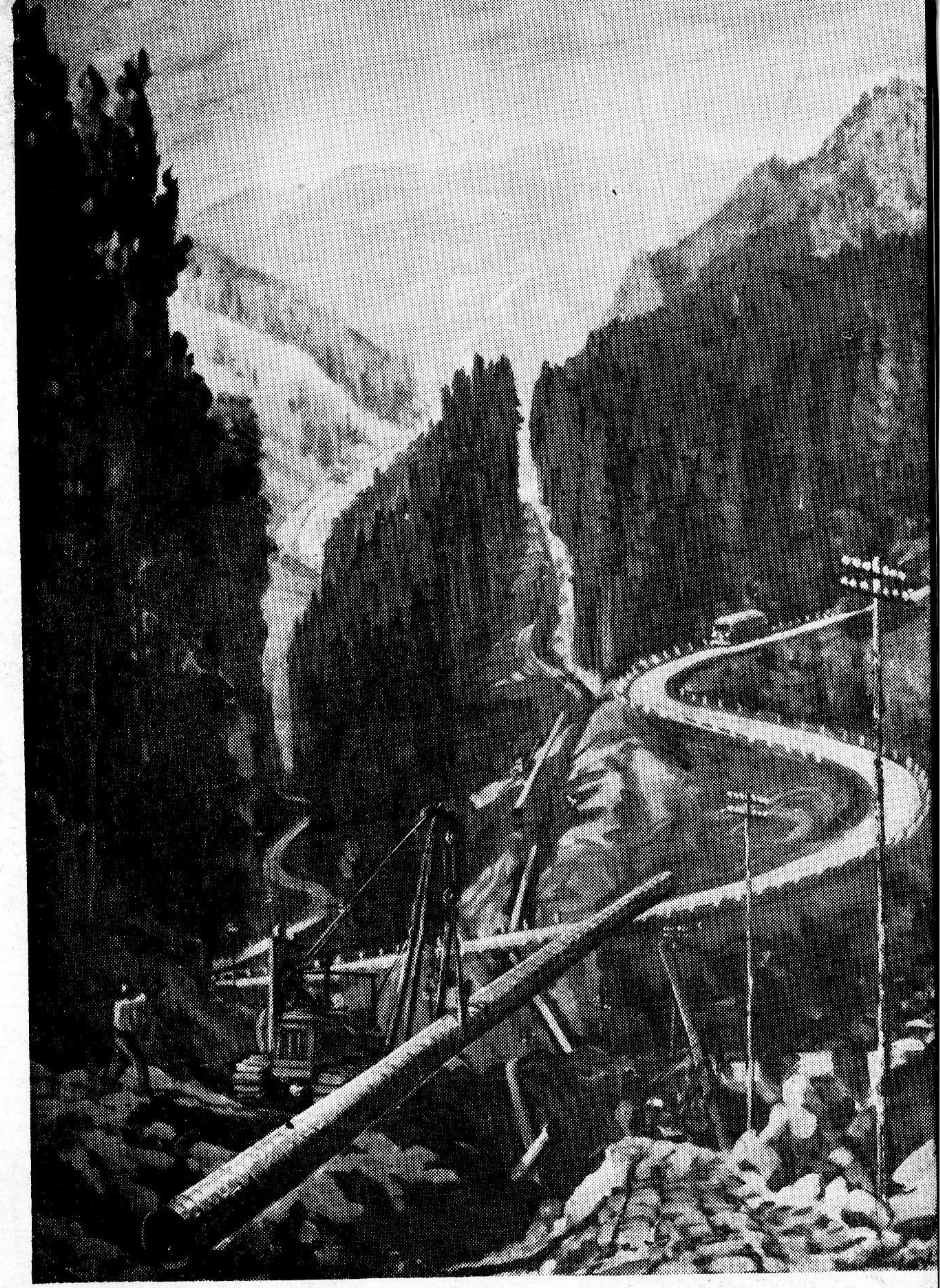
Прощання невісти — 1940



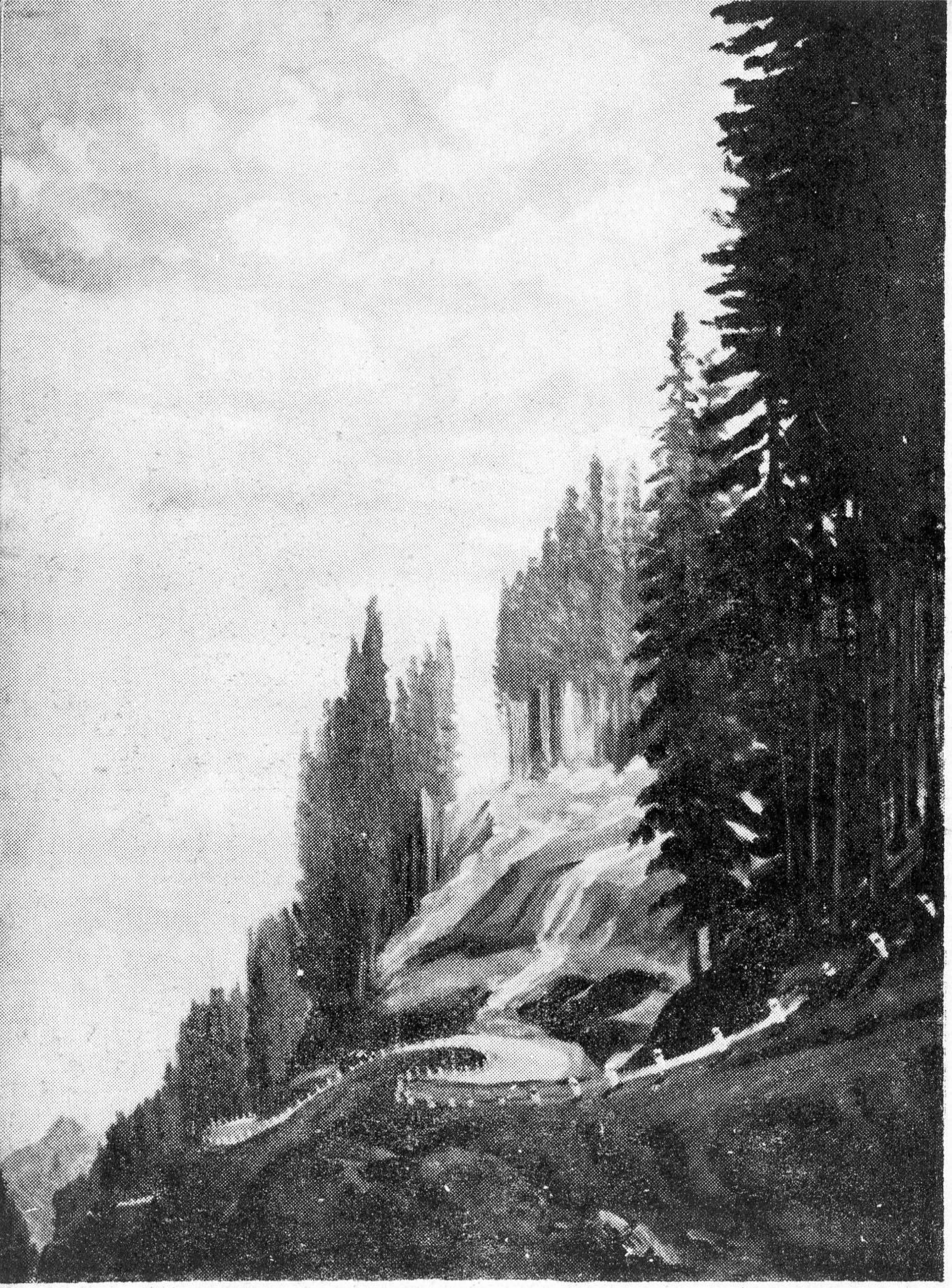
Скорбота — 1940.



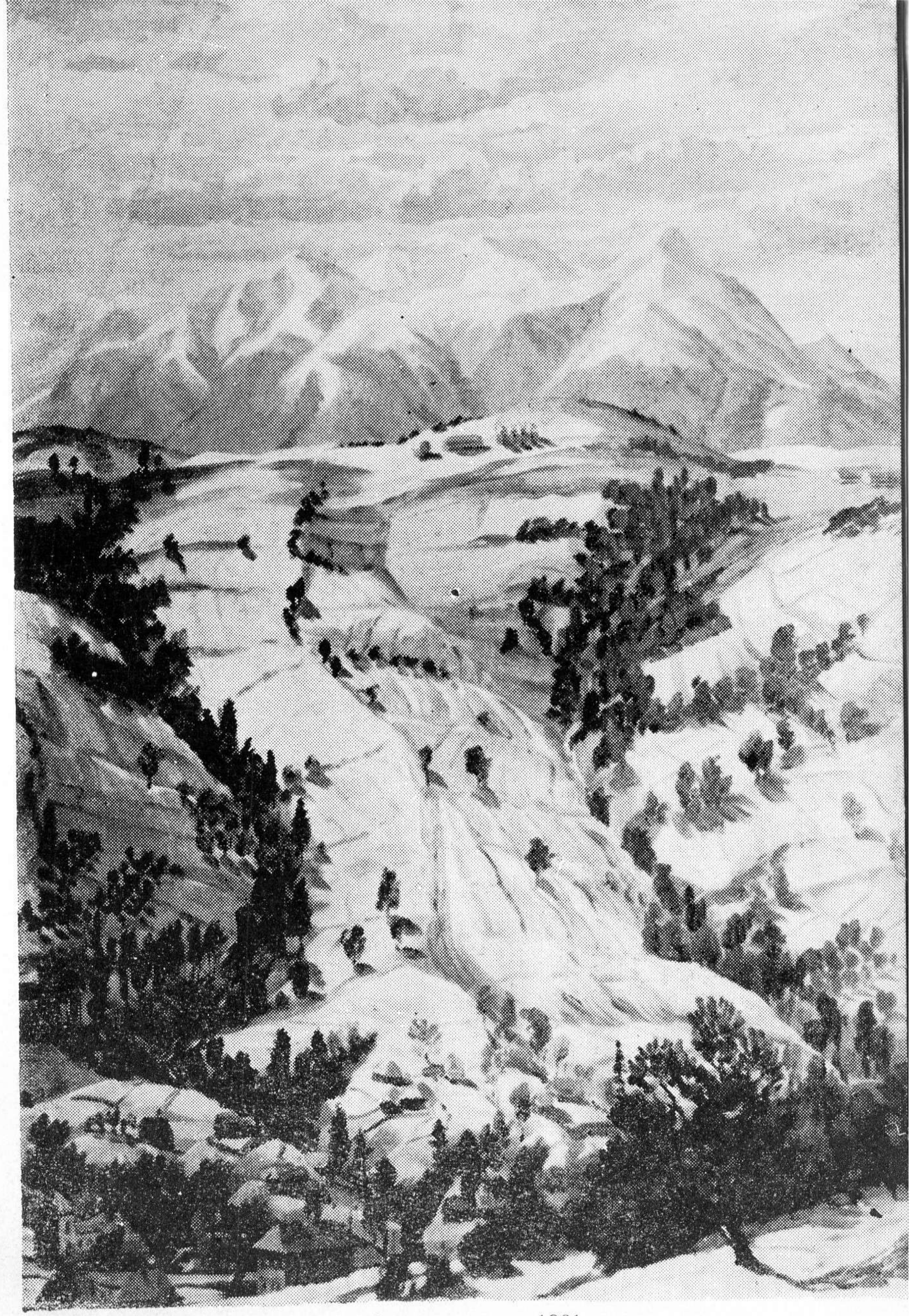
«Закарпатська ГЕС» — 1960



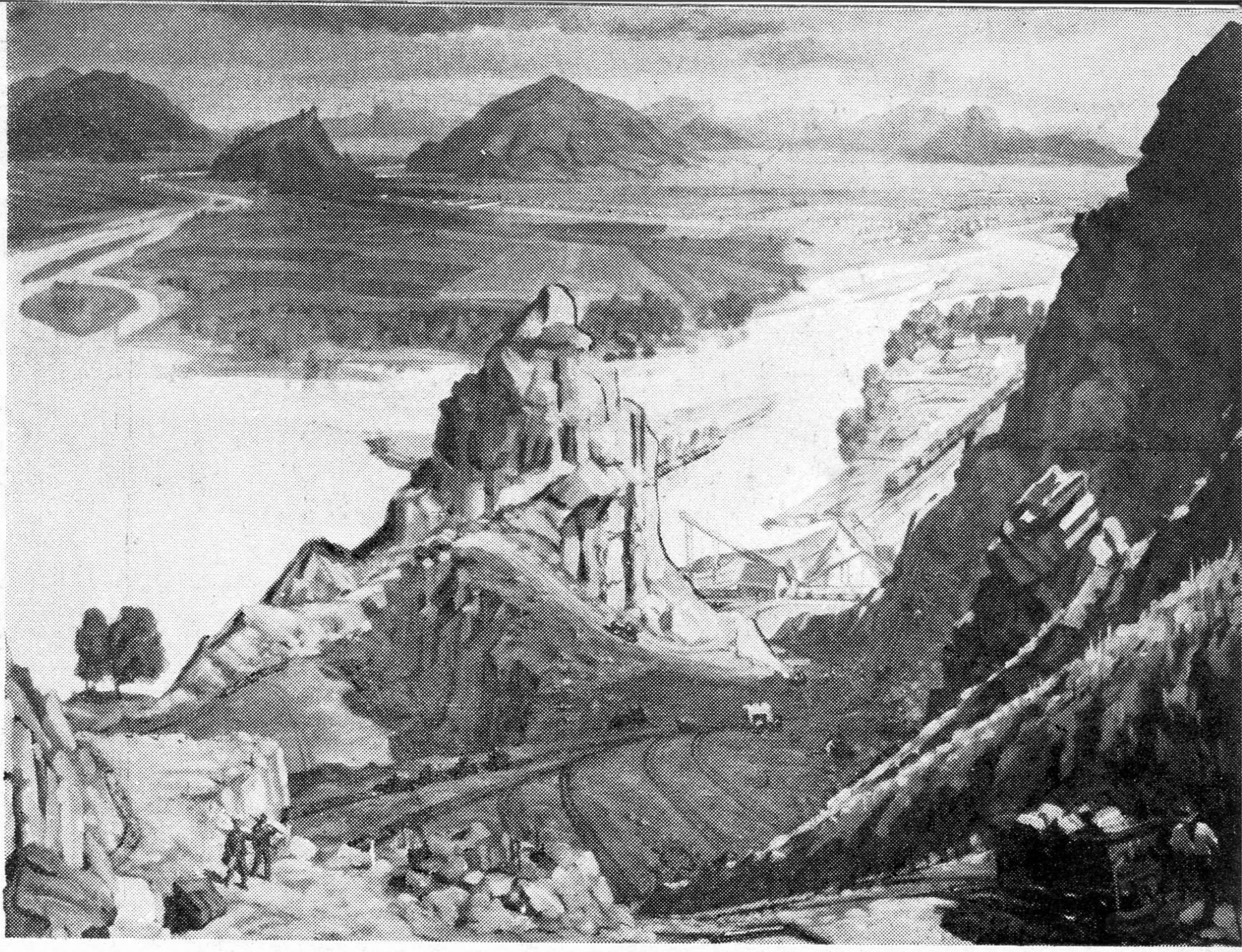
Через Карпати — 1961.



Серпентини — 1961.



Склон гори — 1961.



Над Тисою — 1961.



Вечоріє — 1961.



Іней — 1960.



Яблуні квітуть — 1961.

ЗМІСТ

ББ 02008. Здано до набору 23. І. 1962, Підписано до друку 8. III. 1962. Папір 84x108|32. Друк. арк. 1,64. Вид. арк. 1,64. Тираж 1000. Зам. № 221. Ціна 13 коп.

Закарпатська обласна друкарня, м. Ужгород.

13 коп.

